

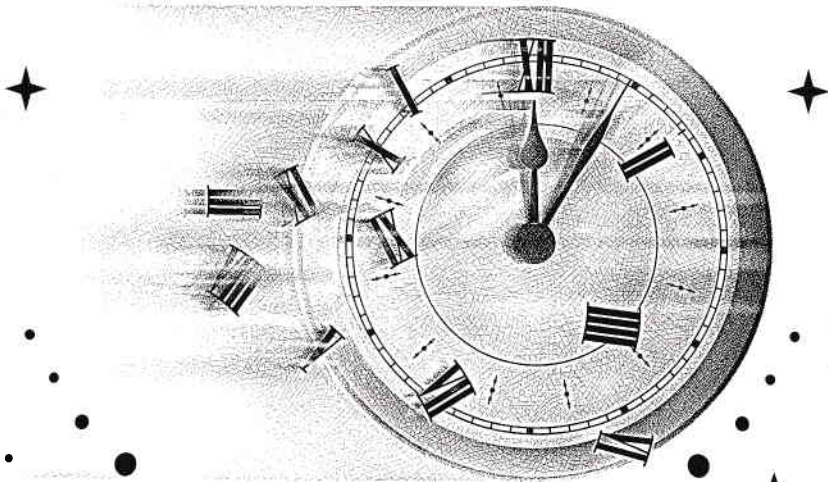
LIBRIS

We know
books

H.G. WELLS

MAȘINA TIMPULUI

Traducere de Daniela Preda

EDICȚIA PUBLISHING HOUSE

București, 2024

CUPRINS

Capitolul 1	9
Capitolul 2	21
Capitolul 3	29
Capitolul 4	36
Capitolul 5	50
Capitolul 6	72
Capitolul 7	79
Capitolul 8	88
Capitolul 9	97
Capitolul 10	106
Capitolul 11	110
Capitolul 12	116
Epilog	123
Postfață	125

LBRIS

We know
books

Herbert George „H.G.” Wells (21 septembrie 1866 – 13 august 1946) a fost numit părintele SF-ului (alături de Jules Verne). Cele mai cunoscute lucrări de science-fiction ale sale includ *Războiul lumilor* (1897), *Mașina timpului* (1895), *Omul invizibil* (1897) și *Insula doctorului Moreau* (1896). Wells a scris, de asemenea, despre subiecte legate de istorie și comentarii sociale și a fost implicat în politică o mare parte din viață. Pe măsură ce a îmbătrânit, scrierile sale au devenit mai realiste și mai pesimiste. Romane precum *Kipps* și *Istoria domnului Polly*, care descriu viața clasei de mijloc inferioare, l-au făcut să fie considerat un succesori demn al lui Charles Dickens. Wells a descris o serie de pături sociale și chiar a încercat, în *Tono-Bungay* (1909), un diagnostic al societății engleze în ansamblul ei.

H.G. Wells s-a născut la Bromley, în Kent, Anglia. Familia lui nu era înstărită; tatăl său, Joseph Wells, a lucrat ca negustor și jucător profesionist de crichet, iar mama sa, Sarah Neal, era menajeră. Wells a fost al patrulea și ultimul fiu al cuplului. La vârsta de 8 ani, un picior rupt i-a accentuat interesul pentru lectură. Atunci când tatăl său nu a mai fost capabil să câștige suficient pentru a întreține familia, Wells a devenit ajutor de postăvar la vârsta de 13 ani.

Între 1880 și 1883, Wells a avut o ucenicie nefericită ca ajutor de postăvar la Southsea Drapery Emporium, Hyde's. Experiențele sale la Hyde's, unde lucra 13 ore pe zi și dormea într-o cameră cu alți ucenici, au fost mai târziu o sursă de inspirație pentru romanele *The Wheels of Chance* și *Kipps*, care descriu viața unui ucenic de postăvar și critică distribuția bogăției în societate. Cu toate acestea, ulterior a reușit să urmeze cursurile Școlii Normale de Științe (devenită mai târziu Colegiul Regal de Științe din South Kensington, în prezent parte a Colegiului Imperial din Londra) cu o bursă de studii, unde l-a întâlnit pe Thomas Huxley. Wells a predat biologie până în 1893.

1

Exploratorul Timpului, căci astfel preferăm să îl numim, ne expunea o teorie destul de ambiguă. Ochii săi cenușii scânteiau, iar chipul, palid de obicei, îi era acum îmbujorat și animat. Focul ardea voios în cămin, iar luminile incandescente ale candelabrelor de argint își reflectau strălucirea blândă în bulele efervescente care se ridicau din paharele noastre. Scaunele noastre, concepute chiar de gazdă, nu erau doar comode, ci își îmbrățișau și își răsfățau ocupanții. Era acea atmosferă relaxată de după cină, când gândurile hoinăresc nestingherite de constrângerile preciziei. Și iată cum ne vorbea gazda noastră, subliniind fiecare idee importantă cu arătătorul său subțire, în timp ce noi, așezați confortabil în scaune, îi admiram genialitatea și înflăcărea pe care i-o stârnise acest nou paradox, căci nouă așa ne părea.

— Urmăriți-mă cu luare aminte! Voi contrazice câteva idei aproape universal acceptate. De pildă, geometria pe care ați învățat-o la școală este fundamentată pe o eroare.

— Nu crezi că începi prea abrupt cu un subiect atât de vast? l-a întrebat Filby, un tip mai intransigent, cu părul roșcat.

— Nu vă cer să acceptați nimic din ceea ce vă spun fără să vă ofer o justificare rațională. În curând îmi veți da dreptate. Mă rog, atât cât am nevoie pentru a-mi demonstra teoria. Știți, desigur, că o dreaptă, o dreaptă de grosime *zero*, nu are o existență reală. Așa v-au învățat la școală, nu? Nu are niciun plan geometric. Aceste noțiuni sunt abstracte.

— Cu asta sunt de acord, a zis Psihologul.

— Nici cubul, care are doar lungime, lățime și înălțime, nu poate avea o existență reală.

— Aici trebuie să te contrazic, a spus Filby. Nu putem pune la îndoială existența unui corp tridimensional. Toate lucrurile reale...

— Așa crede aproape toată lumea. Dar haideți să ne gândim puțin. Un cub *instantaneu* poate exista?

— Nu pricep unde bați, a vorbit Filby.

— Un cub fără durabilitate în timp poate avea o existență reală?

Filby a căzut pe gânduri.

— Este evident, a continuat Exploratorul Timpului, că orice corp real trebuie să se extindă în *patru* direcții: trebuie să aibă Lungime, Lățime, Înălțime și Durată în timp. Dar, din cauza unei infirmități intrinseci a spiritului omenesc, pe care am să v-o explic de îndată, avem tendința de a trece cu vederea acest fapt. În realitate, există patru dimensiuni: trei, pe care le numim cele trei planuri ale Spațiului, și o patra – Timpul. Există însă tendința de a face o distincție illogică între primele trei dimensiuni și cea de-a patra, deoarece, întâmplător, conștiința noastră se deplasează cu intermitențe într-o singură direcție de-a lungul dimensiunii din urmă, de la începutul și până la sfârșitul vieții.

— Asta..., a intervenit Prea Tânărul Domn, trăgând de zor din trabuc ca să-l reaprindă de la focul lămpii. Asta... e limpede, într-adevăr.

— Și totuși, este remarcabil că acest fapt este trecut cu vederea de mai toată lumea, a reluat Exploratorul Timpului, ușor amuzat

de întrerupere. Exact asta înseamnă A Patra Dimensiune, deși unii oameni care vorbesc despre A Patra Dimensiune nu știu că la ea se referă de fapt. Nu este altceva decât o altă perspectivă din care putem privi Timpul. *Nu există absolut nicio diferență între Timp și oricare dintre cele trei dimensiuni ale Spațiului, cu excepția faptului că mintea, conștiința noastră, are capacitatea de a se deplasa de-a lungul dimensiunii Timp.* Dar niște oameni fără minte au înțeles greșit ideea asta. Sigur ați auzit cu toții ce au ei de spus despre această A Patra Dimensiune, nu?

— Eu nu am auzit, a spus Primarul Provinciei.

— Ei spun că Spațiul, așa cum îl înțeleg matematicienii, ar avea trei dimensiuni, pe care le putem numi Lungime, Lățime și Înălțime, și că poate fi definit întotdeauna prin referire la trei planuri, fiecare dintre ele formând unghiuri drepte cu celelalte două. Dar sunt filozofi care s-au întrebat de ce tocmai *trei* dimensiuni – de ce să nu existe o altă dimensiune, care să formeze unghiuri drepte cu celelalte trei? Au încercat chiar să conceapă o geometrie cu Patru Dimensiuni. Profesorul Simon Newcomb a prezentat această idee la Societatea Matematică din New York acum vreo lună. Știți că pe o suprafață plană, care are doar două dimensiuni, putem reprezenta o figură tridimensională. În mod similar, ei cred că, folosind modelele tridimensionale, ar putea reprezenta un model cu patru dimensiuni – dacă ar reuși să pună în perspectivă obiectul respectiv. Înțelegeți?

— Cred... cred că da, a murmurat Primarul Provinciei, și, încrunțându-se, a intrat într-o stare de profundă introspecție.

Buzele i se mișcau ca cele ale misticilor care îngână rugăciuni.

— Da, cred că înțeleg acum, a spus el după o vreme, chipul luminându-i-se pentru o clipă.

— Ei bine, vă mărturisesc fără ocolișuri că studiez această geometrie cu Patru Dimensiuni de ceva vreme. De pildă, am aici

portretul aceluiași bărbat la vârsta de opt ani, la cincisprezece ani, apoi la șaptesprezece ani, la douăzeci și trei de ani și așa mai departe. Este evident că toate aceste portrete sunt niște secțiuni, adică niște reprezentări tridimensionale ale acestei ființe cu patru dimensiuni, care este de fapt neschimbată și inalterabilă.

Oamenii de știință, a reluat Exploratorul Timpului, după ce a făcut pauza necesară pentru ca noi să asimilăm informațiile, știu prea bine că Timpul este doar un fel de Spațiu. Am aici o diagramă științifică foarte populară, un tabel meteorologic. Această linie pe care o trasez cu degetul arată oscilația barometrului. Ieri era la înălțimea asta, peste noapte a scăzut, apoi de dimineață a crescut din nou, ridicându-se ușor până la punctul acesta. Fără îndoială, mercurul nu a trasat această linie în niciuna dintre dimensiunile Spațiului unanim recunoscute, nu? Dar sigur a trasat o astfel de linie și, de aceea, trebuie să concluzionăm că această linie aparține Dimensiunii Timpului.

— Dar, a replicat Medicul, fără să-și ia ochii de la jarul din cămin, dacă Timpul este într-adevăr doar o a patra dimensiune a Spațiului, de ce a fost considerat dintotdeauna, ca și acum, drept ceva diferit? Și de ce nu ne putem deplasa în Timp așa cum ne deplasăm în celelalte dimensiuni ale Spațiului?

Exploratorul Timpului a zâmbit.

— Ești chiar atât de sigur că ne putem mișca nestingheriți în Spațiu? E adevărat, ne putem mișca, cu destulă libertate, la stânga și la dreapta, înainte și înapoi. Oamenii s-au mișcat dintotdeauna în direcțiile acestea. Deci, sunt de acord că ne mișcăm liber în două dimensiuni. Dar cu dimensiunea verticală cum rămâne? Graviția ne pune stavile în cazul ei.

— N-aș zice, a răspuns Medicul. Doar s-au inventat baloanele.

— Dar, înainte de baloane, cu excepția unor sărituri și a unor căzături ocazionate din cauza denivelărilor solului, oamenii nu aveau posibilitatea de a se mișca în plan vertical.

— Se puteau mișca totuși cât de cât și în sus, și în jos, a spus Medicul.

— Cu mult, mult mai mare ușurință în jos.

— Pe când în Timp nu poți să te miști deloc; nu poți evada din momentul prezent.

— Stimat domn, tocmai aici te înșeli. Tocmai aici s-a înșelat toată lumea. Noi evadăm tot timpul din momentul prezent. Existențele noastre mentale, care sunt imateriale și nu au nicio dimensiune, străbat Dimensiunea Timpului cu o viteză constantă de când ne naștem și până murim. E ca și cum ne-am începe existența la 80 de kilometri deasupra Pământului și am fi nevoiți să călătorim *în jos*.

— Dar mie altceva mi se pare extrem de problematic, i-a întrerupt Psihologul. Te poți deplasa în toate direcțiile Spațiului, pe când în Timp nu te poți deplasa.

— Tocmai de la ideea aceasta a pornit descoperirea mea. Dar greșești când spui că nu ne putem deplasa în Timp. De pildă, dacă eu îmi amintesc acum o întâmplare cu lux de amănunte, mă deplasez în trecut, în momentul în care ea s-a produs. Devin distrat, cum se spune. Fac un salt înapoi în timp pentru o clipă. Sigur că nu avem mijloacele de a rămâne în trecut pentru o perioadă de Timp, tot așa cum nici animalele sălbatice sau barbarii nu pot rămâne suspendați la doi metri deasupra Pământului. Dar un om civilizată stă mai bine în privința asta decât un barbar. Poate să sfideze gravitația urcându-se într-un balon. Și de ce să nu sperăm că, până la urmă, va putea să oprească sau să accelereze deplasarea sa de-a lungul Dimensiunii Timpului sau chiar să vireze cu o sută optzeci de grade și să călătorească în direcția opusă?

- Asta chiar e prea de tot..., a început Filby.
- De ce nu? a întrebat Exploratorul Timpului.
- Contrazice logica, a răspuns Filby.
- Care logică? a zis Exploratorul Timpului.
- Folosind argumentația logică poți demonstra până și că negrul este alb, a spus Filby, dar pe mine n-ai să mă convingi în veci.
- E posibil, a răspuns Exploratorul Timpului. Dar acum poate vă dați seama de ce sunt atât de interesat de geometria celor patru Dimensiuni. Cu mult timp în urmă, am avut o viziune vagă a unei mașini...
- Care să călătorească în timp! a exclamat Prea Tânărul Domn.
- Care să călătorească în orice direcție a Spațiului și a Timpului, după dorința celui care o conduce.

Filby s-a mulțumit să râdă.

- Dar am și verificat-o practic, a spus Exploratorul Timpului.
- Ar fi foarte utilă pentru istorici, a sugerat Psihologul. Ar putea călători înapoi în timp ca să verifice dacă Bătălia de la Hastings s-a petrecut așa cum credem noi, de pildă!
- Nu crezi că ar atrage atenția? l-a întrebat Medicul. Strămoșii noștri nu prea tolerau anacronismele.

Am putea învăța greaca direct de la Homer și Platon, i-a trecut prin minte Prea Tânărului Domn. Caz în care examenul ar fi extrem de greu de trecut. Savanții germani au îmbunătățit considerabil între timp limba greacă.

- Apoi mai este și viitorul, a spus Prea Tânărul Domn. Imaginați-vă numai! Am putea să ne investim toată averea și să alergăm iute în viitor pentru a ne bucura de dobânda acumulată.
- Ca să descoperim acolo o societate construită pe principii comuniste stricte, am replicat eu.
- Ipoteze care mai de care mai extravagante! a început Psihologul.

— Da, așa mi s-a părut și mie, și de aceea n-am vorbit despre asta decât...

— Vrem verificarea experimentală! am strigat eu. Ai de gând să-ți demonstrezi *teoria*?

— Experimentul! a strigat și Filby, care începea să-și piardă răbdarea.

— Vrem să vedem experimentul tău, a spus Psihologul, deși nu-i decât o farsă, știi prea bine.

Exploratorul Timpului ne-a zâmbit fiecăruia, rând pe rând. Apoi, cu un zâmbet șters întipărit pe chip, cu mâinile afundate în buzunarele pantalonilor, a ieșit agale din salon. Am auzit hârșâitul papucilor lui pe coridorul lung care ducea spre laboratorul său.

Psihologul ne privea.

— Mă întreb ce vrea să ne arate.

— Vreo scamatorie ieftină, a fost de părere Medicul, iar Filby a început să ne povestească despre un iluzionist pe care-l văzuse la Burslem; dar, înainte să fi apucat să termine introducerea, Exploratorul Timpului s-a întors, iar Filby nu și-a mai dus până la capăt anecdota.

Obiectul pe care Exploratorul Timpului îl ținea în mână era un mecanism metalic sclipitor, puțin mai mare decât un ceas obișnuit și foarte delicat. Unele componente erau din fildeș și dintr-un material cristalin transparent. Iar acum trebuie să fiu foarte explicit, fiindcă ceea ce urmează – cu excepția cazului în care acceptăm explicațiile lui – este un lucru absolut inimaginabil. A luat una dintre mesele octogonale împrăștiate prin tot salonul și a așezat-o în fața focului, cu două picioare pe covorașul din fața căminului. Pe această masă a așezat mecanismul. Apoi a tras un scaun și s-a așezat pe el. Singurul obiect care se mai afla pe masă era o lampă mică cu abajur, a cărei lumină puternică se reflecta asupra mecanismului. De jur împrejur

mai erau poate vreo douăsprezece lumânări, două sfeșnice de alamă pe polița căminului și alte câteva în candelabre, astfel că salonul era luminat ca în timpul zilei. Eu stăteam într-un fotoliu foarte aproape de cămin și l-am tras mai în față, astfel încât să mă plasez între Exploratorul Timpului și cămin. Filby stătea în spatele lui, privind peste umărul acestuia. Medicul și Primarul Provinciei îl priveau din profil din partea dreaptă, iar Psihologul din stânga. Prea Tânărul Domn stătea în spatele Psihologului. Toți eram cu atenția încordată la maxim. În aceste condiții, mi s-ar părea de-a dreptul incredibil să fi căzut victimele vreunei scamatorii, oricât de bine pusă la cale ar fi fost și cu oricâtă dexteritate ar fi fost executată.

Exploratorul Timpului s-a uitat la noi, apoi la mecanism.

— Deci? l-a întrebat Psihologul.

— Această mică jucărie, a zis Exploratorul Timpului, sprijinindu-și coatele pe măsută și împreunându-și palmele deasupra mecanismului, este doar un model. Este prototipul construit de mine pentru o mașină care poate călători în timp. Observați că arată foarte ciudat și că bara are o sclipire stranie, ca și cum ar fi într-un fel ireală.

A arătat cu degetul către bară.

— Aici e o mică manetă albă, iar aici alta.

Medicul s-a ridicat din scaunul său și a cercetat mecanismul.

— E frumos construit, a spus el.

— De doi ani muncesc la el, a răspuns Exploratorul Timpului.

Apoi, după ce am cercetat toți mecanismul, a continuat:

— Acum vreau să înțelegeți cu toții foarte clar că această manetă, odată apăsată, trimite mașina în viitor, iar cealaltă declanșează mișcarea inversă. Șaua este locul pe care va sta cel care va călători în timp. Acum am să apăs maneta, iar mașina va porni. Se va face nevăzută și va porni în Viitor, dispărând de sub ochii noștri. Uitați-vă